

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАН УКРАЇНИ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НАУКОВОЇ МОЛОДІ У 2001—2006 рр.

Доповідь академіка НАН України, віце-президента НАН України, голови Комісії по роботі з науковою молоддю НАН України В.Д. ПОХОДЕНКА на засіданні Президії НАН України

Проблеми залучення в науку обдарованої молоді та її закріплення були актуальними завжди та становили одну з важливих складових кадрової політики у науковій сфері. Не так давно на тлі високої престижності праці вченого існували різні форми успішного розв'язання цієї проблеми, зокрема, обов'язковий розподіл молодих спеціалістів та пільги для них, різні форми підтримки та заохочення у вигляді комсомольсько-молодіжних премій для молодих вчених, надання житла, хоча б на рівні «даху над головою» тощо. Багато з сьогоденнішніх академіків, у тому числі присутніх у цій залі, добре пам'ятають так звані «гуртожитки для малосімейних», квартири готельного типу і таке інше. Тобто велася постійна робота на державному рівні для вирішення цієї важливої для розвитку науки проблеми.

Добре відомі нам складні економічні умови, в яких перебувала вітчизняна наука, особливо у першій половині 90-х років минулого століття, призвели до того, що питання залучення до наукової сфери здібної наукової молоді та її закріплення без великого перебільшення набуло гамлетівського звучання: бути чи не бути науці в Україні і, зокрема, Національній академії наук.

Саме тому в останнє десятиріччя ця проблема вже двічі розглядалася в установах НАН України: у 1999 та 2001 роках. Тоді відповідними постановами Президії НАН України було визначено перелік першочергових заходів, які мали сприяти виправленню важкої ситуації, що склалася в Академії.

Сьогодні запропоновано підбити певні підсумки проведеної роботи та визначити нові додаткові заходи.

Слід відзначити, що впродовж 2001—2006 рр. у НАН України докладалися значні зусилля щодо реалізації заходів із залучення до наукової сфери обдарованої молоді та її закріплення. Особлива увага приділялась зміцненню співпраці з освітянами у підготовці кваліфікованих фахівців, розвитку і широкому використанню в НАН України та в цілому в державі ефективної системи посилення мотивації молоді до наукової діяльності, а також широкому моніторингу та аналізу досягнутого.

Дозвольте коротко висвітлити окремі результати у цьому напрямі.

З року в рік збільшується кількість студентів, які проходять практику та готують курсові і дипломні проекти в наукових установах НАН України (таб. 1). Зокрема, у 2006 р. їх було у 1,75 рази більше, ніж у 2001 р. Також майже в 1,6 рази зросла кількість тих, хто після захисту диплому прийшов на роботу в наші інститути.

Велика увага приділяється питанням співпраці з вищими навчальними закладами. За останні п'ять років створено понад 60 нових спільних науково-навчальних структур, зокрема, на базі інститутів Академії створено 20 філій кафедр вищих навчальних закладів, які широко використовують потенціал НАН України для підготовки висококваліфікованих фахівців для потреб вищої школи та Академії. Розпочали свою діяльність нові науково-освітні комплекси та ін-

Таблиця 1. Співпраця з вищими навчальними закладами та залучення обдарованої молоді до наукових установ НАН України

Роки	Кількість студентів, які проходили практику в установах НАН України	Кількість студентів, які готували курсові та дипломні роботи в установах НАН України	Кількість тих, хто з числа дипломників прийшов на роботу в установи НАН України	Кількість випускників ВНЗ, які прийшли на роботу в установи НАН України
2001	2448	742	152	386
2002	2936	897	161	423
2003	3018	1009	154	377
2004	3204	1101	244	431
2005	3786	1112	181	443
2006	4324	1312	243	451

ституту, серед них Інститут новітніх технологій у Національному авіаційному університеті (Київ), Академічний науково-освітній комплекс «Ресурс» (Харків), Науково-навчальний комплекс «Економосвіта» (Львів) та інші.

Сьогодні між науковими установами НАН України та вищими навчальними закладами діє понад 300 договорів про співробітництво та функціонує більше 100 спільних

наукових та науково-навчальних структур. Кількість таких структур у 2,5 рази більша, ніж у 2001 році.

У період з 2001 по 2006 роки Академія постійно привертала увагу органів виконавчої та законодавчої влади до проблем наукової молоді в Україні. Значною мірою, завдяки її активній позиції вдалося сформувати багаторівневу систему адресної підтримки кращих молодих науковців та поси-

Таблиця 2. Загальноакадемічні форми підтримки молодих учених НАН України

Форма підтримки	Кількість та розмір	Періодичність	Коли введено
1. Премії НАН України для молодих учених та студентів ВНЗ за кращі наукові роботи	14 премій для молодих учених по <u>3.000</u> грн 14 премій для студентів ВНЗ по <u>1.500</u> грн	щорічно	
2. Стипендії НАН України для виконання проектів науково-дослідних робіт молодих учених НАН України	300 стипендій терміном на 2 роки по <u>240</u> грн/міс	раз на два роки	1994 р.
3. Гранти НАН України для виконання проектів науково-дослідних робіт молодих учених НАН України	96 грантів терміном від 1 до 1,5 роки індивідуальний грант — до <u>6.000</u> грн на рік колективний грант — до <u>12.000</u> грн на рік	раз на два роки	2000 р.
4. Відомчі теми для молодих учених, які виступали з науковими повідомленнями на засіданнях Президії НАН України	до 12 відомчих тем терміном до 1 року в розмірі до <u>20.000</u> грн	щорічно	2005 р.

лення мотивації молоді до наукової діяльності. Сьогодні ця підтримка здійснюється як на рівні інститутів, так і на загальноакадемічному, регіональному та державному рівнях.

На цей час у НАН України діє чотири загальноакадемічних форми підтримки (табл. 2). З них лише Премія НАН України для молодих учених і студентів започаткована ще в радянські часи.

Акцентую вашу увагу на тому, що з 2004 р. на засіданнях Президії ми заслуховуємо наукові повідомлення молодих учених, за результатами яких приймаємо рішення про відкриття додаткових відомчих тем на чолі з молодим ученим-доповідачем. Всього за цей час заслухано 20 наукові повідомлення молодих учених.

Щодо державних форм підтримки молодих учених НАН України, то інформація про них наведена у таблицях 3 та 4.

Звертаю вашу увагу на те, що більшість державних форм підтримки наукової молоді була започаткована за ініціативою та активною участю нашої Академії. Також зазначу, що Президія здійснює активну роботу з організації участі наших молодих науковців у зазначених конкурсах, виходить

з пропозиціями щодо вдосконалення цих форм.

Також нагадаю, що з ініціативою встановити іменні стипендії Верховної Ради України, зокрема для молодих докторів наук та докторантів, виступила НАН України. Ця ініціатива була підтримана Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, а в березні цього року Верховною Радою України прийнято рішення про їх започаткування з 2008 року.

За участю Президії низкою регіональних наукових центрів НАН України та МОН України започатковано деякі форми підтримки молоді на регіональному та місцевому рівнях (табл. 5).

Упродовж останніх 6 років Президія НАН України провела три конкурси на здобуття грантів Академії для виконання проектів НДР молодих учених. Всього призначено 256 грантів, а загальний обсяг їх фінансування склав понад 3.800 тис. грн.

Заслугує на увагу й те, що протягом останніх років молоді науковці НАН України щорічно отримували близько 40% всіх премій Президента України для молодих учених. За цей період лауреатами цієї премії стали 133 молоді науковці НАН України, а лауре-

Таблиця 3. Державні форми підтримки молодих учених (премії)

Форма підтримки	Кількість та розмір	Періодичність	Коли введено
1. Щорічні премії Президента України для молодих учених	25 премій розміром <u>10 000</u> грн кожна (для НАН України встановлено квоту в 10 премій)	щорічно	2000 р.
2. Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України (номінація "за наукові досягнення")	10 премій розміром 120 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (на 01.04.07 це становило <u>2150</u> грн кожна)	щорічно	2000 р.
3. Премії Верховної Ради України найкращим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок	20 премій в розмірі <u>20 000</u> грн кожна	щорічно	з 2008 р.

Таблиця 4. Державні форми підтримки молодих учених (гранти та стипендії)

Форма підтримки	Кількість та розмір	Періодичність	Коли введено
1. Гранти Президента України для обдарованої молоді	60 річних грантів у розмірі до <u>75 000</u> грн кожний	щорічно	2000 р.
2. Гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених	<u>20 000</u> грн для кандидатів наук (віком до 30 років) 20 грантів по <u>25 000</u> грн для докторантів (віком до 33 років) 7 грантів по 30 000 грн для докторів наук (віком до 35 років)	щорічно	2003 р.
3. Стипендії Президента України для молодих учених	200 стипендій по <u>300</u> грн/міс. терміном на 2 роки	раз на два роки	1994 р.
4. Стипендії Верховної Ради України для талановитих молодих учених	10 стипендій по <u>2. 000</u> грн/міс. для докторів наук та тих, хто успішно захистив докторську дисертацію 20 стипендій по <u>1. 000</u> грн/міс. для докторантів та здобувачів наукового ступеня доктора наук віком до 33 років, матеріали докторської дисертації яких прийнято до розгляду спеціалізованою вченою радою з захисту докторських дисертацій	щорічно	з 2008 р.

атами Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України – 13 молодих учених Академії.

У 2004–2006 рр. наші науковці вибороли 93 гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених та 23 гранти Президента України для обдарованої молоді на загальну суму майже 3,2 млн грн.

Особливо хочу відзначити, оскільки це дуже важливо, що в останні роки все більша увага приділяється роботі з науковою молоддю в наших інститутах. У майже 90 наукових установах НАН України функціонують ради молодих учених і спеціалістів, а у 60 установах при учених радах функціонують комісії з роботи з науковою молоддю на чолі із заступником директора з науко-

вої роботи. Проте у деяких установах ще не приділяється необхідна увага такій роботі. Тому слід її продовжувати, на що й зорієнтований запропонований вашій увазі проєкт постанови.

За рішеннями вчених рад в академічних інститутах молодим ученим призначається 45 премій і 18 стипендій імені видатних учених – колишніх співробітників цих установ та запроваджені інші форми підтримки і заохочення наукових досліджень молоді.

У кількох установах НАН України існує 3 та більше різних премій, стипендій і грантів. Зокрема це стосується інститутів прикладної математики і механіки, механіки ім. С.П. Тимошенка, радіофізики і електроніки ім. О.Я. Усикова, ядерних досліджень, колоїдної хімії та хімії води ім. А.В. Думан-

Таблиця 5. Окремі регіональні та місцеві форми підтримки молодих учених

Форма підтримки	Кількість та розмір	Періодичність
1. Стипендія київського міського голови для обдарованої молоді	50 одноразових стипендій у розмірі <u>1.000</u> грн кожна (для НАН України встановлено квоту в 5 стипендій)	щорічно з 2000 р.
2. Конкурс наукових проектів «Інтелектуальний потенціал молодих вчених – місту Києву»	Конкурс в 6 номінаціях: 6 перших премій по 5 тис.грн 6 других премій по 3 тис.грн 6 третіх премій по 2 тис.грн	щорічно з 2000 р.
3. Премії голови облдержадміністрації та голови обласної ради для працівників наукових установ НАН України та вищих навчальних закладів Львівщини	150 премій строком на 10 місяців у розмірі 240 грн/міс. кожна	щорічно з 2000 р.
4. Конкурс наукових проектів «Найкращий молодий науковець Харківщини»	переможцям — 10 річних грантів у розмірі 10.000 грн кожний призерам — річні стипендії у розмірі 200 грн кожна та цінні призи (100 комп'ютерів)	щорічно
5. Конкурс наукових проектів «Молодь Дніпропетровська – рідному місту»	Призначаються гранти Призовий фонд конкурсу складає 200 тис.грн на рік	щорічно з 2002 р.
6. Конкурс наукових проектів «Молодий науковець року» (призначається молодим науковцям Харкова)	3 премії у вигляді цінних подарунків та почесних грамот	щорічно з 2001 р.

ського, біохімії ім. О.В. Палладіна, Радіоастрономічного та Морського гідрофізичного інститутів, Фізико-технологічного інституту металів і сплавів, а також Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка.

Згадані форми підтримки молодих учених існують у 46 наукових установах, а їх розподіл поміж секціями НАН України наведено у таблиці 6.

На жаль, ще далеко не всі інститути використовують власні ресурси для підтримки наукових досліджень молодих учених. Тому цю роботу слід, безумовно, продовжувати.

На нашу думку, такі різноманітні форми підтримки сприяють закріпленню молоді в науці та її фаховому зростанню. У 2004 р. у зв'язку з 10-річчям від часу призначення перших стипендій Президента України та стипендій НАН України для молодих учених ми провели моніторинг їх здобутків. У таблиці 7 наведені дані лише про стипендіатів Президента України. Нагадаю, що ці стипендії призначаються виключно кандидатам наук та аспірантам.

За інформацією наших наукових установ зі 196 колишніх стипендіатів Президента України 1994 р. на початок 2004-го в НАН

Таблиця 6. Дані про розподіл установ НАН України, які мають власні форми підтримки молодих учених, між секціями НАН України

Секція фізико-технічних і математичних наук НАН України	Секція хіміко-біологічних наук НАН України	Секція суспільних і гуманітарних наук НАН України
26	16	4

Таблиця 7. Досягнення молодих науковців НАН України, які отримали стипендію Президента України для молодих учених у 1994 р. (дані на початок 2004 р.)

Стали обіймати посади		Стали			
Науково-керівного персоналу	Провідного та старшого наукового співробітника	Чл.-кор. НАН України	Докторами наук	Кандидатами наук	Лауреатами державних премій України
14	61	2	25	19	4

України працювало 118 осіб. Дані щодо їхнього професійного зростання свідчать, що кожний п'ятий з колишніх перших стипендіатів вже став доктором наук, майже половина посіла посади провідного та старшого наукового співробітника. Двох було обрано членами-кореспондентами нашої Академії.

Непогані здобутки і у колишніх стипендіатів НАН України, але за браком часу вони не наводяться.

Звісно, що лише фінансова підтримка молодих учених нездатна суттєво вплинути на розв'язання проблеми залучення та закріплення обдарованої молоді в установах нашої Академії. Важливим чинником у підвищенні привабливості та престижу наукової праці є надання можливості роботи з використанням новітніх приладів та обладнання, тобто оновлення застарілої приладної бази інститутів. І в останні роки в цьому питанні, нарешті, досягнуто суттєвих зрушень.

У 2004–2006 рр. з використанням відповідних бюджетних коштів було придбано 51 одиницю новітнього наукового устаткування іноземного виробництва, на основі якого створено 31 центр колективного користування ним. На нашу думку, слід знайти форми забезпечення першочергового доступу молодих учених до проведення досліджень на цьому унікальному обладнанні.

Разом з тим, обсяги фінансування програми оновлення приладної бази установ НАН України в декілька разів менші за

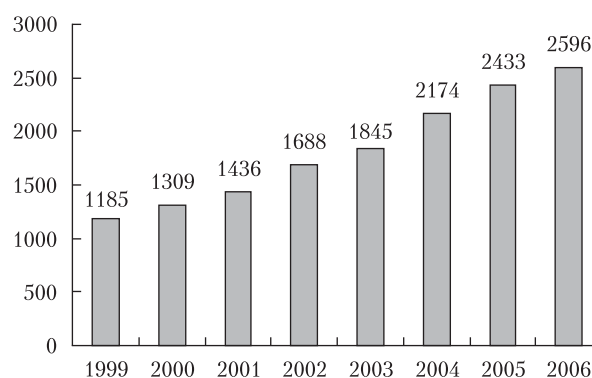

Рис. 1. Чисельність молодих науковців у НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року)

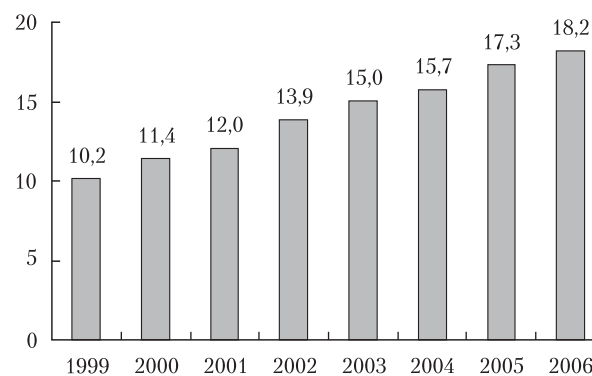

Рис. 2. Відсоток молодих науковців у НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року, %)

ті, що виділяються на придбання приладів, наприклад, у Сибірському відділенні Російської академії наук. Так, за остан-

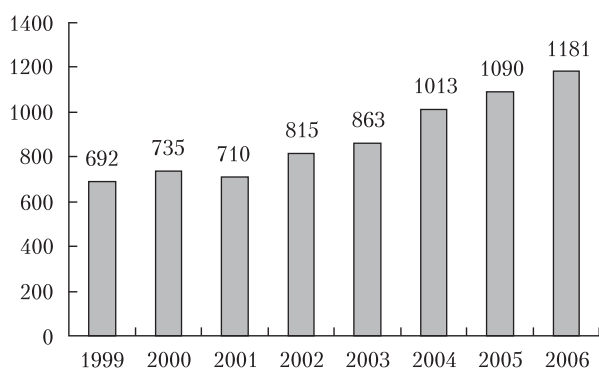

Рис. 3. Чисельність молодих кандидатів наук у НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року)

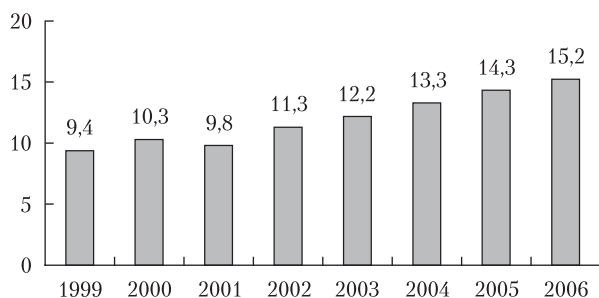

Рис. 4. Відсоток молодих кандидатів наук у НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року, %)

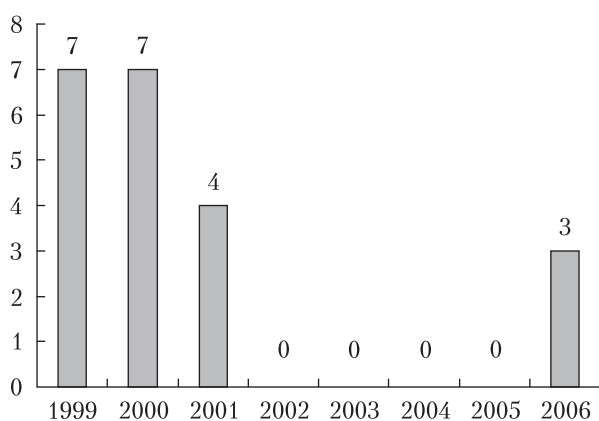

Рис. 5. Чисельність молодих докторів наук у НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року)

ні 5 років СВ РАН було виділено близько 86 млн дол., зокрема впродовж 2004–2006 рр. – 73 млн дол. За цей же період (з 2004 по 2006 роки) нашої Академії виділено 28 млн дол.

Президія НАН України, починаючи з 1999 року, за даними річних звітів інститутів, проводить щорічний моніторинг стану забезпечення наших установ, відділень та секцій Академії молодими ученими, які обіймають науково-керівні та наукові посади (без урахування інженерів). Аналіз цих даних дозволив встановити не лише абсолютні та відносні показники забезпечення Академії науковою молоддю, але й виявити деякі тенденції цього процесу.

Як бачимо на рис. 1, кількість молодих науковців в інститутах усіх трьох секцій Академії за вказаний період зросла на 1411 осіб або в 2,2 рази.

Разом з тим майже в 1,8 рази збільшилася частка молодих науковців від загальної кількості науковців в установах всіх трьох секцій НАН України (рис. 2).

Подібні тенденції спостерігаються також у забезпеченні наукових установ нашої Академії кандидатами наук віком до 35 років. За вказані роки їх кількість зросла майже на 489 осіб або в 1,7 рази (рис. 3).

Як результат – частка молодих кандидатів наук від загальної кількості кандидатів наук усіх вікових категорій зросла до 15,2% або в 1,6 рази (рис. 4).

Як видно з рисунку 5, певний період у нас були відсутні доктори наук віком до 35 років. Тому нас не може не радувати той факт, що за результатами 2006 року ступінь доктора наук здобули троє вчених віком до 35 років (до речі, сьогодні ми мали можливість з двома з них познайомитися, коли вони виступали з науковими повідомленнями на засіданні нашої Президії).

Всього, за нашими даними, на цей час в Академії працює 4 молодих доктори наук (один затверджений ВАК у цьому році) і

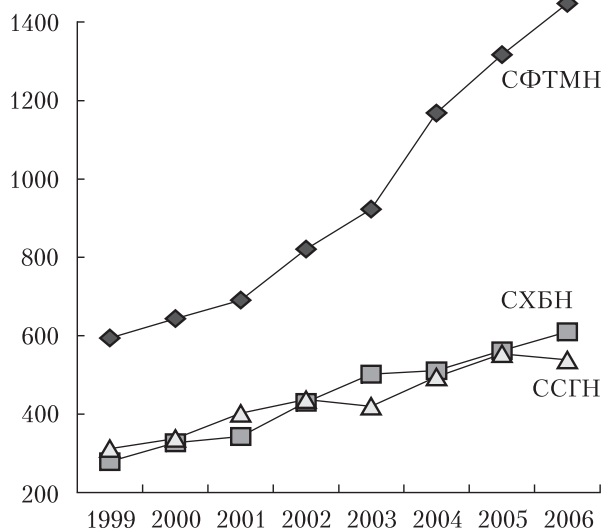

Рис. 6. Чисельність молодих науковців у секціях НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року)

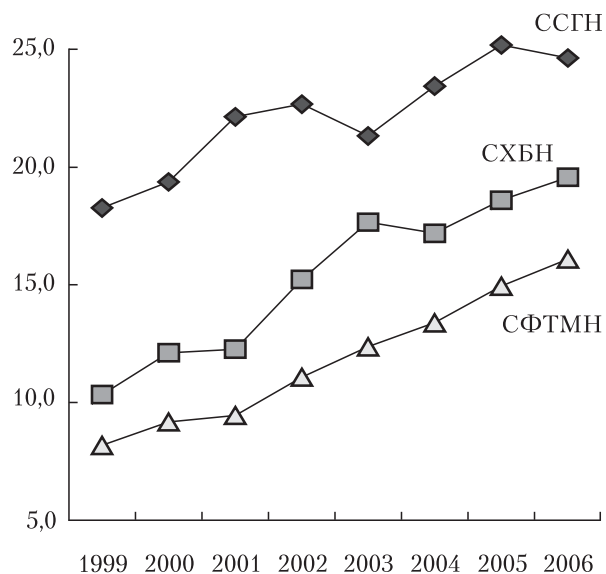

Рис. 7. Відсоток молодих науковців у секціях НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року, в %)

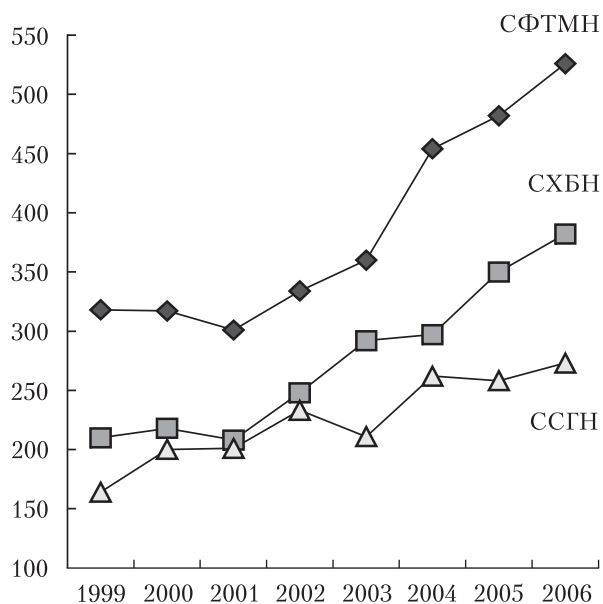

Рис. 8. Чисельність молодих кандидатів наук у секціях НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року)

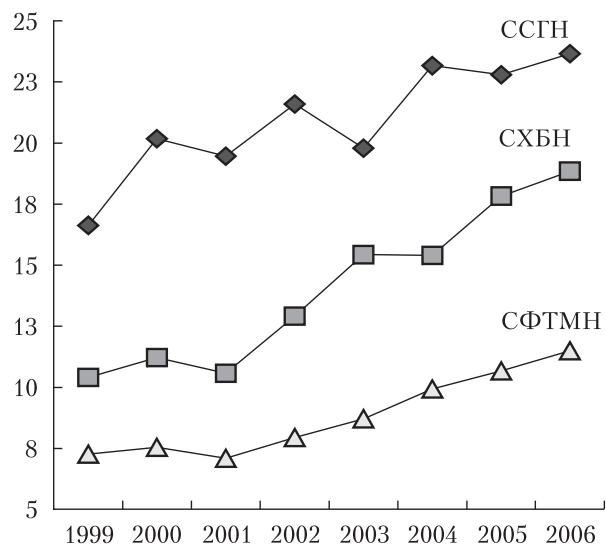

Рис. 9. Відсоток молодих кандидатів наук у секціях НАН України (дані по усіх трьох секціях на 31 грудня зазначеного року, в %)

ще один молодий учений, який захистив докторську дисертацію і зараз очікує дипломом.

Далі показано (рис. 6), як упродовж цих років змінювалася ситуація з чисельністю

молодих науковців у кожній з секцій Академії.

З 1999 року кількість молодих учених у Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України (далі – СФТМН) зросла у 2,5 рази, Секції хіміко-біологіч-

них наук НАН України (далі – СХБН) – у 2,2 рази, Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (далі – ССГН) – в 1,7 рази.

Щодо частки молодих учених у загальній кількості науковців у кожній із секцій, то бачимо, що найкраща ситуація склалась у Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України. Разом з тим суттєво покращилася ситуація і в інших двох секціях Академії, адже частка молодих науковців тут зросла майже вдвічі (рис. 7).

Подібні тенденції спостерігаються і у поповненні установ секцій Академії молодими кандидатами наук (рис. 8). З 1999 року кількість кандидатів наук віком до 35 років зросла у:

Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України – у 1,65 рази;

Секції хіміко-біологічних наук НАН України – у 1,81 рази;

Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України – у 1,66 рази.

З рисунку 9 видно, що на цей час майже кожний четвертий кандидат наук у Секції

Таблиця 8. Частка молодих науковців та кандидатів наук (віком до 35 років) у відділеннях НАН України Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України у 2001 р. та 2006 р.

Відділення НАН України	Частка молодих науковців від загальної кількості науковців усіх вікових категорій в установах відділення (%)		Частка молодих кандидатів наук від загальної кількості кандидатів наук усіх вікових категорій в установах відділення (%)	
	2001 р.	2006 р.	2001 р.	2006 р.
Відділення математики	15,1	21,7	21,8	24,4
Відділення інформатики	9,7	20,1	4,1	12,9
Відділення механіки	6,6	14,1	5,1	10,7
Відділення фізики і астрономії	12,1	17,9	10,0	14,9
Відділення наук про Землю	8,0	13,6	3,9	9,9
Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства	7,9	16,1	4,7	8,4
Відділення фізико-технічних проблем енергетики	5,9	11,3	4,3	8,1
Відділення ядерної фізики та енергетики	—	14,0	—	7,5

Таблиця 9. Частка молодих науковців та кандидатів наук (віком до 35 років) у відділеннях НАН України Секції хіміко-біологічних наук НАН України у 2001 р. та 2006 р.

Відділення НАН України	Частка молодих науковців від загальної кількості науковців усіх вікових категорій в установах відділення (%)		Частка молодих кандидатів наук від загальної кількості кандидатів наук усіх вікових категорій в установах відділення (%)	
	2001 р.	2006 р.	2001 р.	2006 р.
Відділення хімії	10,5	20,0	9,3	18,0
Відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології	13,0	21,9	10,4	23,7
Відділення загальної біології	13,4	16,8	12,4	14,9

Таблиця 10. Частка молодих науковців та кандидатів наук (віком до 35 років) у відділеннях НАН України Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України у 2001 р. та 2006 р.

Відділення НАН України	Частка молодих науковців від загальної кількості науковців усіх вікових категорій в установах відділення (%)		Частка молодих кандидатів наук від загальної кількості кандидатів наук усіх вікових категорій в установах відділення (%)	
	2001 р.	2006 р.	2001 р.	2006 р.
Відділення економіки	20,4	28,2	19,0	26,4
Відділення історії, філософії та права	23,7	24,0	17,6	22,3
Відділення літератури, мови та мистецтвознавства	21,1	21,5	23,8	23,1

суспільних і гуманітарних наук НАН України є молодим ученим. Для Секції хіміко-біологічних наук НАН України та Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України частка молодих кандидатів наук становить майже 19% та 11,5% відповідно.

Далі для порівняння у табл. 8 наведено дані про частку молодих науковців і кандидатів наук (віком до 35 років) у відділеннях Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України у 2001 р. та 2006 р.

Як видно, в усіх зазначених відділеннях НАН України ці зміни позитивні, хоча темпи росту і абсолютні характеристики не однакові.

Аналогічне зростання чітко простежується у відділеннях, які входять до складу Секції хіміко-біологічних наук НАН України (табл. 9). Високі показники мають і відділення Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (табл. 10).

Таким чином, наведені дані кількарічного моніторингу дають серйозні підстави для аналізу ситуації у тих відділеннях, які мають менші показники. Тому у проекті постанови є низка заходів, які, на нашу думку, мають активізувати роботу з молоддю як у відділеннях, так і в секціях Академії.

Закінчуючи розгляд основних результатів моніторингу, представлених у цій доповіді, без сумніву можна стверджувати, що ситуація щодо залучення й закріплення наукової молоді в Академії наук в останні роки суттєво покращилася. Цей висновок знаходить підтвердження у наведених даних про зростання абсолютних та відносних (у відсотках) показників і в стійкій тенденції до постійного підвищення цих показників, і це, напевно, найголовніше.

Однак, сьогоdnішній стан проблеми, що розглядається, не зважаючи на певні обнадійливі результати та тенденції, жодною мірою не може нас задовольнити. Нам треба і надалі постійно і наполегливо працювати в цьому напрямі. Про це свідчать деякі порівняльні дані (станом на 31.12.06) стосовно забезпечення НАН України та, наприклад, Сибірського відділення Російської академії наук науковими працівниками і, зокрема, віком до 35 років. Адже при однаковій кількості молодих кандидатів наук, загальна кількість учених у наукових установах НАН України в 1,87 рази більша, ніж у СВ РАН, а кількість докторів наук віком до 35 років у «сибіряків» втричі більша за нашу. Ці дані, які не на нашу користь, одночасно вказують на те, що нам є до чого

прямувати і слід наполегливо шукати шляхи досягнення цієї мети.

На закінчення хотів би сказати, що проблема залучення та закріплення наукової молоді постійно знаходиться у центрі уваги Президії Академії наук. У зв'язку з цим, дозволю нагадати останні найбільш значні проведені заходи. Так, змістовні пропозиції щодо вирішення зазначеної проблеми напрацьовані Комісією з питань подальшого підвищення ефективності діяльності НАН України та схвалені відповідною постановою нашої Президії. Серед них, зокрема, пропозиції щодо: суттєвого поглиблення співпраці з освітянами, створення в Академії відділення магістерської підготовки студентів провідних університетів, збільшення обсягів державного замовлення установам НАН України на підготовку наукових кадрів через аспірантуру, збільшення кількості та розмірів цільових грантів, стипендій та премій для молодих учених та інші.

Разом з тим внутрішні можливості Академії, на жаль, далеко не безмежні і сподіватися на радикальне покращення ситуації в питанні залучення молоді до наукової га-

лузі без масштабної державної підтримки неможливо. Низку дуже важливих питань було розглянуто на спільному засіданні нашої Президії та Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, а також на спільному засіданні з Колегією Міністерства освіти і науки України, які відбулися наприкінці минулого року.

Під час підготовки питання, запропонованого до вашої уваги, було проаналізовано значний масив пропозицій наукових установ. Частина з них знайшла належне місце у тексті проекту постанови та додатку до неї. Разом з тим низка пропозицій може бути реалізована лише на державному рівні.

Тому запропоновано підготувати аналітичну записку до владних структур. Передбачається, що вона буде містити пропозиції щодо вирішення житлової проблеми (а вона, на нашу думку, є найбільш болючою для сучасної наукової молоді), підвищення престижу праці науковця незалежно від його віку, оплати праці вченого, довготермінового стажування в провідних наукових центрах, а також сприяння участі молоді у престижних міжнародних форумах та вирішення питань дозвілля та оздоровлення наукової молоді.

ВИСТУПИ УЧАСНИКІВ ЗАСІДАННЯ

А.Г. ЗАГОРОДНІЙ,
академік НАН України,
директор Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України

У доповіді Віталія Дмитровича Походенка особливо підкреслювалася необхідність такої форми залучення та закріплення наукової молоді, як присудження премій і надання різноманітних грантів. Це дійсно дуже важливо, і їх існує порівняно

багато. Очевидно, що ця форма роботи заслуговує на всіляку підтримку, тим більше, що вона дуже позитивно сприймається молодими вченими. Особливо позитивні відгуки отримала практика заслуховування на засіданнях Президії наукових повідомлень